

ՄԵՐԳՈ ԱՐՏՈՒՇԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր
ք. Լենինական (Գյումրի), ՀԽՍՀ, 21 դեկտեմբերի, 1952թ.
Հեռ/ քջջ: (094) 411-228
E-mail: serhayr@mail.ru

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ
1970-1974թթ.

Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան Պետական մանկավարժական ինստիտուտի բանասիրության ֆակուլտետը գերազանցության դիպլոմ:
ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտի ասպիրանտուրա:

1981թ.

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ
1982թ.

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր
ՀԽՍՀ ԳԱ լեզվի ինստիտուտ, թեկնածուական ատենախոսություն՝ «Ենթակայի, ստորոգյալի և խնդրի շարադասությունը գրաբարի պատմական նախադասություններում»:

2005թ.

ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվ. լեզվի ինստիտուտ, դոկտորական ատենախոսության՝ «Դասական գրաբարի շարահյուսական կաղապարները» :

ԿՈՉՈՒՄ

Պրոֆեսոր

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՓՈՐՁ
1974-1976թթ.

Հայոց լեզվի և գրականության ուսուցիչ Աշոցքի շրջանի Կրասար գյուղի դպրոցում,

1977-1981թթ.

Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան Պետական մանկավարժական ինստիտուտի լաբորանտ,

1981-1989թթ.
1990-1995թթ.

ԼՄԻ հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս,
Գյուրու Մ. Նալբանդյանի անվ. Պետական մանկավարժական ինստիտուտի բանասիրական ֆակուլտետի դեկան,

1996-թ.

Շիրակի մարզպետարանի կրթության վարչության պետ,

1996-1999թթ.

ԳՊՄԻ հայոց լեզվի ամբիոնի դոցենտ, լրագրության սեկտորի վարիչ,

2000թ.

ԳՊՄԻ արտաքին կապերի և բարեփոխումների գծով պրոռեկտոր,

2001-2006թթ.
2007-2017թթ.

ԳՊՄԻ հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ,
ԳՊՄԻ պատմաբանասիրական ֆակուլտետի դեկան,

1997-2019թթ.

ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի հիմնադիր տնօրեն:

1998թ. մինչև օրս

ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» պարբերականի գլխավոր խմբագիր

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿ՝

պատմական քերականություն, հայոց լեզվի պատմություն, շարահյուսական ոճաբանություն, արդի հայերենի շարահյուսություն:

**ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ՝
2003-2019թթ.՝**

ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի գիտական խորհրդի նախագահ:

**2019թ. մինչև օրս՝
2007-2015թթ.՝**

ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի գիտական խորհրդի անդամ:
ՀՀ ԳԱԱ ԼԻ գիտական աստիճանաշնորհման 019 մասնագիտական խորհրդի անդամ,

2014-2016թթ.՝

ՀՀ ԿԳՄՄՆ կից Հայերենի բարձրագույն խորհրդի անդամ,

2016թ-ից ցայսօր՝

Շիրակի պետական համալսարանի գիտական խորհրդի անդամ:

ՊԱՐԳԵՎՆԵՐ՝

2003թ. -

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի պատվոգիր,

2007թ. -

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի վաստակագիր,

2009թ. -

ՀՀ Նախագահի շնորհակալագիր,

2011թ. -

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի պատվոգիր:

2012թ. -

ՀՀ ԿԳՄՄՆ Ոսկե հուշամեդալ,

2014թ. -

ՀՀ Գիտության վաստակավոր գործիչ:

2017թ. -

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի գովեստագիր:

2022թ. -

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի գովեստագիր:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ՝

4 մենագրություն, 1 մեթոդական ձեռնարկ, 70 գիտական հոդված

ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ԻՄԱՑՈՒԹՅՈՒՆ՝

Հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝

ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի շարադասությունը /5-րդ դար/, Եր., Գիտություն, 2005, 256 էջ: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/menagrutiunner/documents/001.pdf>
2. Հայրապետյան Ս., Հախվերդյան Լ., Վ. Աճեմյանը ժամանակակիցների հուշերում, Եր., «Արեգ» հրատ. 1997, 272 էջ: <https://opac.flib.sci.am/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=14042>
3. ԳՊՄԻ - 75. տարեգիրք, Խմբ. Ս. Հայրապետյանի, Գյումրի, Էլդորադո, 2009, 74 էջ:
4. ԳՊՄԻ - 80 պատմություն, Խմբ. Ս. Հայրապետյանի, Գյումրի, Էլդորադո, 2014, 104 էջ:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

1. Հայրապետյան Ս., «Լեզու նախնեաց», Գրաբարի ուսումնամեթոդական ձեռնարկ Շիրակի հոգևոր դպրոցի համար, Գյումրի, 1994, 84 էջ:

ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ

1. Հայրապետյան Ս., Ուղիղ խնդրի շարադասությունը դասական գրաբարում, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 1981, N 9, էջ 71-84: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/40273/edition/36103/content>
2. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի պարզ նախադասության բաղադրիչների փոխդասավորության սկզբունքների մասին, Երիտասարդ լեզվաբանների III հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Ծաղկաձոր, 1982, էջ 18-19:
3. Հայրապետյան Ս., Գլխավոր անդամների դիրքային հարաբերակցությունը գրաբարում, «Բանբեր Երևանի համալսարանի», 1982, N 1, էջ 193-204: <http://ysu.am/files/20S-Hayrapetyan.pdf>
4. Հայրապետյան Ս., Գրաբարում շարադասության ոճական արժեքի մասին, Երիտասարդ լեզվաբանների IV հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Եր., 1984, էջ 40-41:
5. Հայրապետյան Ս., Ենթակայի, ստորոգյալի և ուղիղ խնդրի շարադասությունը գրաբարի (V դար) պատմողական նախադասություններում, «Լեզվի պատմության հարցեր», պր 2, Եր., 1985, էջ 59-169:
6. Հայրապետյան Ս., Կրկնակի ուղիղ խնդիրներով գրաբարյան բայական կառույցները և դրանց ուսուցումը բուհում, ԳՄԻ 50-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Լենինական, 1985, էջ 42-43:
7. Հայրապետյան Ս., Մայրենիի մաքրության համար, «Գրական թերթ», Եր., 1985, 14, 0,25 մամուլ:
8. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի դասավանդման արդիական խնդիրները բուհում, «Լեզվի ուսուցման հարցեր» հանրապետական գիտամեթոդական երրորդ կոնֆերանսի զեկուցումների թեզիսներ, Եր., 1986, էջ 19-21:
9. Հայրապետյան Ս., Ուսանողական գիտական աշխատանքի կատարելագործման խնդիրները հայոց լեզվի ուսուցիչների մասնագիտական նախապատրաստման տեսանկյունից (ռուսերեն), «Ուսուցիչների պատրաստման արդիական խնդիրները» համամիութենական գիտաժողովի նյութեր, Լենինական, 1987, էջ 4-6:
10. Հայրապետյան Ս., Բնագրի կազմության մեջ դետերմինանտների դերի մասին (ռուս.), Երիտասարդ լեզվաբանների հանրապետական VI գիտաժողովի նյութեր, Եր., 1988, էջ 139-140:
11. Հայրապետյան Ս., Մելքոնյան Ս., Ջեղչված միավորով գոյականական կապակցություններ, ԳՊՄ-ի գիտական աշխատություններ, Եր., 1993, էջ 98-109:
12. Հայրապետյան Ս., Հայերենի շարահյուսությունը պատմական քերականության հայեցակետից, ԳՄԻ 60-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր (զեկուցումների հիմնադրույթներ), Գյումրի, 1994, էջ 83-85:
13. Հայրապետյան Ս., Մելքոնյան Ս., Հ. Թումանյանը և հայերենի պատմության մի քանի հարցեր, ԳՄԻ 60-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտաժողովի նյութեր (զեկուցումների հիմնադրույթներ), Գյումրի, 1994, էջ 91-95:
14. Հայրապետյան Ս., Բայի բաղադրյալ ժամանակաձևով գրաբարյան մի կառույցի շարադասության մասին, Վանաձորի մանկավարժական ինստիտուտի գիտական նստաշրջանի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Վանաձոր, 1995, էջ 74-75:
15. Հայրապետյան Ս., Գրաբարյան տարրը Գյումրու ժամանակակից խոսվածքում, «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» հանրապետական 2-րդ գիտաժողովի զեկուցումների թեզիսներ, Գյումրի, 1996, էջ 31-33:
16. Հայրապետյան Ս., Թե ուզում ես երգդ լսեն, «Գրական թերթ», Եր., 1997, N 7, 0,4 մամուլ:

17. Հայրապետյան Ս., 18-ի Մայիսի պատմական խորհուրդը, Մայիսյան հերոսամարտերի և 1-ին Հանրապետության 80-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 1998, էջ 56-62:
18. Հայրապետյան Ս., Հայերենի անցողական կառույցների շարադասության մի քանի հարցեր, Երևան, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 1998, հ. 1, էջ 96-110: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/gitas-hkhatutiunner/titul/titylni%201998.pdf>
19. Հայրապետյան Ս., Պեսպիսությունը հին հայեհնում, ԳՄԻ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 1998, էջ 60-61:
20. Հայրապետյան Ս., Հայերենի շարադասության ոճական հնարավորությունների շուրջ, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», Եր., 2000, [h. 3](http://www.shirakcenter.sci.am/11_2000.html), էջ 92-99: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2000.html
21. Հայրապետյան Ս., Գյումրու արդի լեզվավիճակի քննության շուրջ, ՇՊՄԺ չորրորդ հանրապետական գիտաժողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Գյումրի, 2000, էջ 50-51:
22. Հայրապետյան Ս., Ոճական շրջումը գրաբարում, ԳՊՄԻ տարեկան գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2000, էջ 73-80:
23. Հայրապետյան Ս., Կրավորական կառույցի հիմնաբաղադրիչների փոխդասավորությունը հայերենում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2001, հ. 4, էջ 62- 69: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2001.html
24. Հայրապետյան Ս., Հատուկ հնչերանգով նախադասությունների շարադասական կաղապարները դասական գրաբարում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2002, հ. 5, էջ 40-48: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2002.html
25. Հայրապետյան Ս., Ժամանանակակից բուհում գրաբարի ուսուցման մեթոդների մասին, «Ժամանակակից գիտական պրոբլեմների ուսումնասիրությունը բուհերում», հ. 4, Գյումրի, 2002, էջ 23-25:
26. Հայրապետյան Ս., Հարցական նախադասությունների շարադասական կաղապարները գրաբարում, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2003, հ. 6, էջ 26-36: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2003.html
27. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բացականչական նախադասությունը և նրա շարադասական կաղապարները, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2004, հ. 7, էջ 98-105: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2004.html
28. Հայրապետյան Ս., Անվանական անդեմ նախադասությունների շարադասությունը գրաբարում, «Կանթեղ», «Ասողիկ» հրատ., 2004, N 4, էջ128-132: <https://arar.sci.am/-dlibra/publication/182450>
29. Հայրապետյան Ս., Դասական գրաբարի բնության խնդիր բայական լրացումների շարադասության հարցի շուրջ, Բանբեր Երևանի համալսարանի, 2004, N 3, էջ 36-43: http://www.yasu.am/files/04S_Hayrapetyan.pdf
30. Հայրապետյան Ս., Եղանակիչ բայով նախադասությունների շարադասությունը 5-րդ դարի հայ մատենագրության լեզվում, «Նոր դար» համահայկական հանդես, 2004, N 4, էջ 125-128:
31. Հայրապետյան Ս., Թումանյանի քառյակները նորովի մեկնաբանությամբ, «Գրական թերթ», 2004, 38, 0.5 մամուլ:
32. Հայրապետյան Ս., Ներգործական նախադասություններ շարադասության կաղապարման հարցի շուրջ, ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտում «Մաշտոցյան գրերի 1600-ամ-

- յակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր», Եր., 2005, էջ 68-75: [https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Nor-Dar%20Yerevan/2004\(4\).pdf](https://tert.nla.am/archive/NLA%20AMSAGIR/Nor-Dar%20Yerevan/2004(4).pdf)
33. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բայական անդեմ նախադասությունների շարադասությունը, «Էջմիածին» պաշտօնական ամսագիր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան Մայր աթոռոյ ս. Էջմիածնի, 2005, յունուար, էջ 88-90: [https://tert.nla.am/archive/HGG-%20AMSAGIR/echmiadzin-vagharshapat/2005/2005\(1\).pdf](https://tert.nla.am/archive/HGG-%20AMSAGIR/echmiadzin-vagharshapat/2005/2005(1).pdf)
34. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի չեզոք կառուցվածքի նախադասությունների շարադասության հարցի շուրջ, Հայոց գրերի ստեղծման 1600 - ամյակին նվիրված հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2005, էջ 153-157:
35. Հայրապետյան Ս., Խաչատրյան Լ., Թոսունյան Գ. Գրաբարի դասագիրք, «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», 2005, N 1, էջ 222 – 224: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/43069/edition/38585>
36. Հայրապետյան Ս., Պարագայով կառույցների շարադասական կաղապարները գրաբարում, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, 2005, 3, էջ 65-77: <https://arar.sci.am/dlibra/publication/43114/edition/38626/content>
37. Հայրապետյան Ս., Շարունակվող երթ, ՇՊՄԺ յոթերորդ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2007, էջ 3-6: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/shpmzh/2007/7%20gitagoxovi%20nyuter.pdf>
38. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի բուհական ուսուցման հարցեր, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2008, հ. 11, էջ 153-157: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2008.html
39. Հայրապետյան Ս., Գյումրու արդի խոսվածքը, ՇՊՄԺ ութերորդ միջազգային գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2010, էջ 265-278: <http://www.shirakcenter.sci.am/pictures/shpmzh/2010/8%20gitagoxovi%20nyuter.pdf>
40. Հայրապետյան Ս., Գրաբարի նախադասության հնչերանգային տիպերի ուսուցումը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2010, հ. 13, էջ 108-114: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2010.html
41. Հայրապետյան Ս., Միակազմ նախադասությունների ուսուցումը գրաբարի բուհական դասընթացում, ՀՀ Անկախության 20-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2010, էջ 31-34:
42. Հայրապետյան Ս., Բնության ինդիքների դիրքային բաշխման օրինաչափությունները գրաբարում, Հր. Աճառյանի ծննդյան 135-ամյակին նվիրված ԳՊՄԻ հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Գյումրի, 2011, էջ 172-188:
43. Հայրապետյան Ս., Գրիգոր Մագիստրոսը եւ Անիի երաժշտական մշակույթը /«Անին միջնադարյան Հայաստանի քաղաքական և քաղաքակրթական կենտրոն/, միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան, 2011, էջ 61- 64:
44. Հայրապետյան Ս., Շիրակի Հայագիտականը, «Լեզվաշխարհ», թիվ 2, Երևան, 2011, էջ 34-39:
45. Հայրապետյան Ս., Խոսվածքի երեկն ու այսօրը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2012, հ. 14, էջ 73-79: <http://www.shirakcenter.sci.am/11-2011.html>
46. Հայրապետյան Ս., Հայերենի կրավորական կառույցը, Գյումրի, ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ», 2014, հ. 17, էջ 142-151: http://www.shirakcenter.sci.am/11_2014.html

